

{+vAnIn} TEKLİK 1. KİŞİ EKİ ÜZERİNE
ON 1ST PERSON SINGULAR SUFFIX {+vAnIn}

ERKAN SALAN

Doç. Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Assoc. Prof. Dr. Aydın Adnan Menderes Uni., Faculty of Arts and Sciences, Dep. of Turkish Language and Literature
salanerkan@yahoo.com

 <https://orcid.org/0000-0002-4052-1121>

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute
TAED-66, Eylül - September 2019 Erzurum
ISSN-1300-9052

Makale Türü-Article Types : Araştırma Makalesi-Research Article

Geliş Tarihi-Received Date : 27.09.2018

Kabul Tarihi-Accepted Date : 20.08.2019

Sayfa-Pages : 281-307

 : <http://dx.doi.org/10.14922/Turkiyat4041>

www.turkiyatjournal.com

<http://dergipark.gov.tr/ataunitaed>

This article was checked by

 iThenticate

{+vAnIn} TEKLİK 1. KİŞİ EKİ ÜZERİNE*
ON 1ST PERSON SINGULAR SUFFIX {+vAnIn}

ERKAN SALAN

Öz

Oğuz lehçesi temelinde kurulup gelişen ve sadece yazılı kaynaklarla takip edilebilen Eski Anadolu Türkçesi, sahip olduğu dil özellikleriyle pek çok incelemenin konusu olmuştur. Buna karşılık dil incelemelerinin ve bilimsel neşri yapılan metinlerin artması, ele alınması gereken pek çok yeni konuyu da beraberinde getirmiştir. Bu durum özellikle bir kısım eklerin incelenmesini zaruri kılmıştır. Adı geçen dönemde oldukça seyrek olan {+vAnIn} teklık 1. kişi eki, bu kapsamda ele alınması gereken eklerden biridir. Zira ekin kullanımı ve yapısı herhangi bir müstakil incelemeye konu olmuş değildir. Bu çalışmada, {+vAnIn} ekinin kullanımı ve yapısı değerlendirilmiştir. Mensur eserlerde kullanılmamış olan ekin sadece manzum eserlere özgü olduğu ve dolayısıyla vezin ve uyağın zorlayıcı etkisi karşısında dönemin (özellikle 14. yüzyıl) şairleri tarafından meydana getirilmiş standart dışı bir ek olmasının kuvvetle muhtemel olduğu örneklerle ifade edilmiştir. Bununla birlikte ekin {+vAn} teklık 1. kişi ekiyle işlevini kaybetmiş olan vasıta kökenli {+(I)n} ekinin veya {+(y)In} teklık 1. kişi ekinin birleşip kalıplaşmış şekli olabileceği çeşitli örneklerden hareketle dikkatlere sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, {+vAnIn}, manzum eser, vezin, uyak.

Abstract

Old Anatolian Turkish, which was founded and developed on the basis of Oghuz dialect and can be investigated only through written sources, has been a subject of study for countless researches due to the linguistic features it possesses. However, an increase in linguistic studies and in texts that have been published scientifically has brought about various new topics that need to be addressed. This phenomenon has made it necessary to investigate especially certain suffixes. The 1st person singular suffix {+vAnIn}, which was seldom used in the cited period, is one of the suffixes that need to be dealt with in this context, because the usage and origin of the suffix has not been investigated before. In this study, the usage and origin of the suffix {+vAnIn} was explored. It was stated through various examples that the said suffix was not used in prose, that it was unique only to poetry, and that it was highly likely that it was a non-standard suffix created by poets of the period (especially the 14th century) in the face of challenges posed by prosody and rhyme. However, it was also presented to attention via several examples that the suffix could be a morph that took a fixed form when the 1st person singular suffix {+vAn} combined with the instrumental suffix {+(I)n}, which had lost its function, or the 1st person singular suffix {+(y)In}.

Key Words: Old Anatolian Turkish, {+vAnIn}, poetry, prosody, rhyme

* Bu çalışma, Türk Dil Kurumu tarafından 2-3 Haziran 2016 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenmiş olan Türk Dil Bilgisi Toplantıları IV: Türk Dilinde Ekler Sempozyumu'nda sunulan "{+vAnIn} Teklık 1. Kişi Eki Üzerine" başlıklı bildirinin gözden geçirilip genişletilerek yeniden düzenlenmiş biçimidir.

Giriş

Eski Anadolu Türkçesi döneminde mensur eserlerin yanı sıra pek çok manzum eser yazılmıştır. Bir kısım eserlerin ise manzum-mensur karışık yazıldığı görülür. Bunlar üzerine önemli dil incelemeleri yapılmış ve yapılmaktadır. Araştırmaların özellikle morfolojik konular üzerinde yoğunlaşmış olmasına karşılık hâlâ bu alanda incelenmeye muhtaç pek çok konunun olduğu aşikârdır. Özellikle {+vAnIn} teklik 1. kişi eki, dikkat çekici eklerden biri olarak değerlendirilebilir. Zira ek, tarihî dönemler içerisinde sadece adı geçen dönemde kullanılmıştır. Bununla birlikte Eski Anadolu Türkçesi üzerine hazırlanmış olan çeşitli dil bilgisi çalışmalarında ekin kullanımı ve yapısı üzerine herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır¹. Ekin dönem Türkçesindeki kullanımları ve yapısı hakkında bir kısım tespitlerin ortaya konulmasına ihtiyaç vardır.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış manzum eserlerde vezin ve uyak, şiiirlerin ve şairlerin değerini belirleyen önemli unsurlar arasında görülmektedir (Salan 2016: 295; Salan 2017_a: 90-91). Vezin ve uyak bakımından kusursuz eserler yazma arzusu, Türkçenin ek yapısı üzerinde de etkisini değişik şekillerde göstermiştir (Salan 2016: 295-314; Salan 2017_a: 90-106; Salan 2017_c: 136-137). Bu etkinin somut örneklerinden biri {+vAnIn} teklik 1. kişi ekidir. Hazırlanan çalışmada, Eski Anadolu Türkçesinde {+vAnIn} ekinin özellikle manzum eserlere dil dışı bir gerekçeyle yani dizeleri vezne uydurmak ve dizeler arasında uyak oluşturmak amacıyla yansıtılmış bir ek olabileceği, dönem eserlerinden alınan çeşitli örneklerle ortaya konulmuştur. Çalışmanın ekin kökenine ve kullanımına farklı bir bakış açısı getirecek olması, dil araştırmaları açısından dikkate değerdir.

2. İnceleme

{+vAnIn}, ilk defa Eski Anadolu Türkçesi döneminde rastlanmış olan zamir kökenli teklik 1. kişi ekidir². Mevcut bilgilere göre, adı geçen dönem dışında herhangi bir Türk lehçesinde kullanılmamıştır³. İşlek olmayan bu ekin manzum eserlerde genellikle {-mİş} ekli geçmiş zaman, {-°r} ekli geniş / şimdiki / gelecek zaman, {-A} ekli geniş zaman / istek kipi ve isimlerden sonra gelen ek fiilin geniş zaman çekimlerinde kullanıldığı görülür⁴. Ek, taranan manzum eserler⁵ içerisinde sadece *Süheyl ü Nevbahâr* (Dilçin 1991),

¹ Timurtaş 1994: 110-112, 120-135; Mansuroğlu 1998: 263; Özkan 2000: 135; Şahin 2003: 58; Gülsevin ve Boz 2004: 117-136; Gülsevin 2007: 80-114; Köktekin 2008: 115-123; Yelten 2009: 297-304; Türk vd. 2013: 39; Akar 2018: 165-181.

² Zamir kökenli teklik 1. kişi eklerinin tarihî gelişimi hakkında bk.: Korkmaz 1995b.

³ Ay 2004: 319-336; Toprak 2005: 213; Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Grameri 2006; Argunşah 2013: 158-176; Güner 2013: 197-262.

⁴ *Süheyl ü Nevbahâr*'ın Mordtmann (Berlin Devlet Kitaplığı) nüshasında {+venin} eki, tek örnekte (*gidiserenin*) {-iser} ekiyle kullanılmıştır (Dilçin 1991: 220). Ancak Dehri Dilçin nüshasında aynı örnek için (*gidiserem*) {+em} eki tercih edilmiştir (Dilçin 1991: 220). Eski Anadolu Türkçesinde -Mordtmann nüshasındaki ifade edilen örnek dışında {+vAnIn} ekinin {-IsAr} ekiyle çekime girdiği bir örnek tespit edilememiştir.

⁵ Taranan manzum eserler şunlardır: Onay 1946; Mansuroğlu 1947; Levend 1953; Mansuroğlu 1956; Mansuroğlu 1958; Timurtaş 1963; Yüksel 1965; Buluç 1969; Timurtaş 1971; Flemming 1974; Mazioğlu 1974; Akalın 1975; Dilçin 1978; Ayan 1979; Ergin 1980; Canpolat 1982; Eraslan 1987; Ersoylu 1989; Aydemir 1990; Hengirmen 1990; Dilçin 1991; Karpuz 1991; Alpay Tekin 1992; Şahin 1993; Adamović 1994; Derdiyok 1994; Karahan 1994; Köktekin 1994; Özer 1995; Çelebioğlu 1996; Ersoylu 1996; Gültaş 1996; Yüksel vd. 1996; Ceyhan 1997; Duman

Mantıku't-Tayr (Gülşen-nâme) (Yavuz 2007a), *Muhammediye* (Çelebioğlu 1996), *Hurşid-nâme* (Ayan 1979), *Hüsrev ü Şîrîn* (Flemming 1974), *Işk-nâme* (Yüksel 1965), *Yûnus Emre Divânı* (Tatçı 2005a) ve *Gazavat-ı Resûlullâh* (Külekçi 2002) adlı eserlerde geçer:

Ben Süleymân-ıla çok olmuş+vanın

Yıllar anuñ hizmetin kılmış+vanın (Yavuz 2007_a: 236)

“Ben Süleyman peygamberin yanında çok bulundum, yıllarca onun hizmetini yaptım.”

Hüdhüd eydür ben anı görmüş+venin

Tapusunda bir zamân durmuş+vanın (Yavuz 2007_a: 232)

“Hüthüt: ‘Ben onu gördüm, bir süre hizmetinde bulundum.’ dedi.”

Geri Rabb’ime lâhık olur+vanın

*Garîb idim ona ulaşur+vanın*⁶ (Çelebioğlu 1996: 253)

“Tekrar Rabb’imin yanına gideceğim, garibim ona ulaşırım.”

Didüm iy baba sen bu sözüñi kes

Ben ansuz olamaz+vanın bir nefes (Dilçin 1991: 351)

“‘Ey baba! Sen sözünü bitir; ben bir an bile onsuz olamam.’ dedim.”

Tevakkûf ben uş bunda kıılır+vanın

Yakın varur isem yakılır+vanın (Dilçin 1991: 203)

“Ben işte burada duracağım; yaklaşırsam yanarım.”

Râhâtı zahmetlere tatluyı acı dirlige

Değşürüp yürür+venin kim yârdan bilem haber (Dilçin 1991: 286)

“Rahatı zahmetle, tatlı hayatı acı hayatla değiştirip yârdan haber almak için yürürüm.”

Süheyl ü Nevbahâr’da geçen aşağıdaki beytin ikinci dizisinde, {-e} ekli istek kipi çekimindeki {+venin} teklik 1. kişi ekinin vezin ve uyaktan dolayı kullanılmış olması kuvvetle muhtemeldir:

Beni ço ki katuñda olavanın

Koyup gitmeyem tâ ki öl-e+venin (Dilçin 1991: 339)

“Bana izin ver ki yanında olayım, ölene kadar gitmeyeyim.”

1997; Eraslan 1997; Mermer 1997; Bilgin 1998; Derdiyok 1998; Develi 1998a; Aynur 1999; Köktekin 1999a; Köktekin 1999b; Kültürel ve Beyreli 1999; Güneş 2000; İnce 2000; Tulum 2000; Yavuz 2000; Köktekin 2001; Özmen 2001; Öztürk 2001; Aktan 2002; Argunşah 2002; Külekçi 2002; Tepeli 2002; Yavuz 2002; Akkuş 2004; Tarlan 2005; Tatçı 2005a; Tatçı 2005b; Tören 2005; Akkuş 2007; Buluç 2007: 71-83; Gümüşkılıç 2007; Köktekin 2007; Sevinçli 2007; Solmaz 2007; Yavuz 2007a; Yavuz 2007b; Çetin 2008; Daşdemir 2008; Taş 2008; İnce 2008; Tavukçu 2008; Boz 2009; Karasoy 2009; Kültürel 2009; Türk 2009; Gülenç 2010; Şener 2010; Cin 2011; Olgun ve Parmaksızoğlu 2011; Yılmaz 2011; Karakaya 2012; Karataş 2013; Merhan 2013; Yıldız 2013; Usluer 2014; Erbay ve Tozlu 2015; Şenödeyici ve Koşık 2015; Yavuz ve Gülmez 2015; Aslan 2016; Büyükakkaş 2016; Merhan 2016; Hunutlu 2018.

⁶ *Muhammediye*’deki {+vAnIn} ekine ait dört örneğin ikisi bu beyitte geçmektedir. Eserde geçen örneklerin tamamına geniş zaman çekiminde yer verilmiştir (Çelebioğlu 1996: 245, 253, 295).

Bu beytin ikinci dizisinde {+venin} biçimine uyak ve vezinden dolayı yer verildiğini destekleyebilecek iki ihtimal söz konusudur. Kuvvetle muhtemel olan birinci ihtimale göre; ikinci dizede geçen *gitmeyem* sözcüğü ile *ölem* biçiminde birbirine paralel iki yapının tercih edilmesi gerekirken vezin ve uyaktan dolayı *ölem* sözcüğünün yerine *ölevenin* kullanılmıştır. Bu da aynı dizede bile ortak işleve sahip {+m} ve {+venin} biçiminde iki farklı kişi eki yapısının yer almasına imkân vermiştir.

Diğer ihtimale göre ise; beytin ikinci dizisinin sonunda *ölince* sözcüğüne yer verilmesi gerekirken *fa 'ülün / fa 'ülün / fa 'ülün / fa 'ül* kalıbındaki vezin (Dilçin 1991: 135) ve uyaktan dolayı sınırlandırma bildiren {-ince} zarf-fiil ekinin yerine istek kipinin teklik 1. kişi biçimi (-e+venin) kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde *tā (ki / kim)* yapısı, genellikle *-Inca, degin, dek ...* gibi unsurlarla kullanıldığında “sınırlandırma” işlevi ortaya çıkmaktadır. Bu yapının tek başına sınırlandırma bildirdiği örnekler seyrek (Salan 2018: 159-163). Üstelik yapının dönem Türkçesine ait eserlerde *öl-* fiiliyle kullanıldığı durumlarda genellikle {-ince} zarf-fiil eki tercih edilir. Mensur ve manzum çeşitli eserlerde geçen benzer yapıdaki örnekler bu görüşü destekler niteliktedir:

Kalup durur öl-ince gitmeyiser

Ol itdüğini kimse itmeyiser (Dilçin 1991: 533)

“Ölene kadar gitmeyecek, onun ettiğini kimse etmeyecek.”

Yiyelim içelim kapuñda seniñ

Öl-ince kalalum kapuñda seniñ (Dilçin 1991: 554)

“Senin yanında yiyelim, içelim; ölene kadar seninle birlikte kalalım.”

Yüsuf eydür il<e>tüñ ayruk sarāya

Tā ki bunlar toy-inca ta 'ām yeşe (Taş 2008: 276; Yıldız 2008: 281)

“Yusuf: ‘Bunları başka bir saraya götürün, doyuncaya kadar yemek yesinler.’ dedi.

Kuyudan tā öl-ince kırtuluş yok

Yirüñ budur eger ac u eger tok (Kültürel ve Beyreli 1999-II: 933)

“Kuyudan ölünceye kadar kırtuluş yok; ister aç ister tok, yerin burasıdır.”

Senüñven tā öl-ince gitmeyem ben

Kapıñı bekleyem terk itmeyem ben (Yüksel 1965: 164)

“Ben seninim, ölünceye kadar gitmem; kapını beklerim, terk etmem.”

... ben bunda oğlum sininde dururvan, tā öl-ince. (Yavuz 2006: 507)

“... ölünceye kadar oğlumun mezarı başında dururum.”

... tā öl-ince andan ayrılmaz-ıdum. (Yelten 1998: 240)

“... ölünceye kadar ondan ayrılmazdım.”;

'avratı variken zinā kılursa anı taşlarla uravuz tā öl-ince... (Yılmaz vd. 2013: 287)

“Karısı varken zina yaparsa onu ölünceye kadar taşlayalım ...”

Süheyl ü Nevbahār'da zamir kökenli teklik 1. kişi eklerinin bazı sözcüklerdeki kullanım sıklığı dikkat çekicidir⁷:

	{+(A)m}		{+vAn}		{+vAnIn}	
	<i>Süheyl ü Nevbahār</i>	ben+em	9	ben+ven	17	ben+venin
gid-er+em		5	-	-	gid-er+venin	1
öl-e+m		7	öl-e+ven	2	öl-e+venin	1
... ol-mış+am		6	-	-	... ol-mış+vanın	1

Eserde benzer tarzdaki sayısal verileri artırmak mümkündür. Burada dikkat çekici olan husus, {+vAnIn} ekinin aynı yapılarla bir defa kullanılmasına karşılık {+ven} ve {+(A)m} biçimlerinin sık kullanılmasıdır. Bu durum, ifade edilen ekler bakımından Eski Anadolu Türkçesinin geneline ait özelliği yansıtmakta; {+vAnIn} ekinin standart dışı bir ek olduğunu ve zaruri durumlar dışında kullanılabilen bir ek olmadığını göstermektedir. İfade edilen zaruri durumlar ise dönem şairlerinin vazgeçilmez olan vezin ve uyaktır. Başka bir ifadeyle vezin ve uyak, şairleri {+vAnIn} ekini kullanmaya zorlamıştır. Üstelik aynı şaire ait *Ferheng-nâme-i Sa'dî Tercümesi* (Gülenç 2010) adlı eserde {+vAnIn} ekinin kullanılmaması, bu görüşü desteklemektedir.

{+vAnIn} eki, *Mantıku't-Tayr*'da isimlerden sonra gelerek onların fiilleşmesini sağlayan *i- fiilinin* (Karahan 1994: 105) geniş zaman çekiminde (3 adet) ve {-miş} ekli geçmiş zaman çekiminde (15 adet) kullanılmıştır. Bu kullanımlar, {+Am} biçimine göre oldukça seyrek. Eserde ardı ardına kullanılmış olan aşağıdaki beyitlerde, zamir kökenli teklik 1. kişi ekinin hece sayıları birbirinden farklı olan biçimleri tercih edilmiştir:

Ança kal'a üstine çıkmış+vanın

Ança burcu mekr-ile yıkılmış+vanın (Yavuz 2007a: 532)

“Pek çok kalenin üzerine çıktım, nice kale burcunu hile ile yıktım.”

Ança evlere ki ben nakb urmuş+am

Ança gencüñ kim içine girmiş+em (Yavuz 2007a: 532)

“Nice evlere delik açıp girerek pek çok hazineyi ele geçirdim.”

Yukarıdaki beyitlerde de görüldüğü gibi özellikle manzum eserlerde aynı işlev ve yapılarla farklı hece sayılarına sahip ek biçimlerinin tercih edilmesi, Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserleri için tesadüfi değildir. Şair, dizeleri aruzun *fâilâtün / fâilâtün / fâilün* kalıbına uydurabilmek için ilk beyitte {+vanın} ekine, ikinci beyitte ise {+Am} ekine yer vermiştir. {+Am} eki, eserde sık kullanılırken {+vAnIn} seyrek. Bu bakımdan {+vAnIn}, hem *Mantıku't-Tayr* için hem de dönemin diğer eserleri için standart dışı bir ektir.

Yine *Mantıku't-Tayr*'dan alınan aşağıdaki beyitlerde, *ben* zamiri ile kullanılan {+venin} ve {+em} teklik 1. kişi ekleri birbirinin eş değeridir:

⁷ Tabloda belirtilen eklerin kullanım sayısı için bk.: Gaddar 2012: 302, 388, 529, 516.

Ben ki saña söyledüm Sa ‘dî ben+em

Kim Gülistân-nâme’de key rüşen+em (Yavuz 2007a: 386)

“Ben, sana daha önce söylediğim gibi Sadi’yim; *Gülistân-nâme’de* açıkça görünürüm.”

Birisi eydür Senâyî ben+venin

Kim İläh-nâme’de key rüşen+venin (Yavuz 2007a: 392)

“Biri: ‘Ben Senâyî’yim, *İläh-nâme’de* açıkça görünürüm.’ dedi.”

Verilen bu beyitlerde şair, dizeleri aruzun *fâilâtün / fâilâtün / fâilün* kalıbına uydurabilmek için ikinci beyitte {+em} ekinin yerine {+venin} ekini tercih etmiştir. {+(y)Am} teklik 1. kişi eki biçimi gerek *Mantıku’t-Tayr’da* gerekse dönem Türkçesinin farklı eserlerinde işlek olan bir kişi ekiyen {+vAnIn}’ın birkaç eserde seyrek kullanılan bir ek olması bu düşünceyi desteklemektedir. {+em} eki *Mantıku’t-Tayr’da* *ben* zamiriyle sık (33 adet) kullanılırken {+venin} eki -biri yukarıdaki örnek olmak üzere- sadece iki yerde (Yavuz 2007a: 214, 392) geçer. {+venin} ekinin her iki kullanımında da vezin başlıca etken olsa gerektir.

Mehmed’in *İşk-name* adlı eserinde {+vAnIn} ekinin {-mİş} ekli geçmiş zaman ve geniş zamanın olumsuz çekiminde olmak üzere üç örneği vardır. Eserde {-mİş} ekli geçmiş zaman çekimi için {+Am} biçimi sık kullanılmışken⁸ {+vAn}⁹ ve {+vAnIn} biçimi ikişer örnekte geçer. Yine geniş zamanın olumsuz çekiminde {+Am} ve {+vAn} biçimleri sık kullanılmaktayken¹⁰ {+vAnIn} biçimine sadece bir örnekte rastlanmıştır. *İşk-name’de* {+m}, {+Am} ve {+vAn} teklik 1. kişi eki biçimleri genel olarak işlektir. Bu eklere göre {+vAnIn} biçimi, sadece üç örnekte tercih edildiğinden standart dışı olarak düşünülebilir. Aşağıdaki beyitlerde {+am} ve {+van} biçimlerinin yerine {+vanın} biçiminin tercih edilmiş olmasını vezne bağlamak mümkündür. Çünkü şair bu beyitlerde {+vanın} ekini kullanmak suretiyle dizeleri aruzun *mefâ’ilün / mefâ’ilün / fe’ülün* kalıbına (Yüksel 1965: 41) uydurabilmiştir:

Tapuña hâşa nisbet eylemek suç

Ki ben kendüzüme kılmış+vanın güç (Yüksel 1965: 131)

“Seni kıyasladığım için büyük suç işleyerek kendime zorluk çıkardım.”

Çü ‘ışkuñ yolına komış+vanın baş

İlan gibi başuma vurmağıl taş (Yüksel 1965: 132)

“Aşkının yoluna baş koyduğum için yılan gibi başıma taş vurma (/beni sokma).”

Halâş itdüm seni urmaz+vanın bend

Tanuk olsun bu sözüme Hudâvend (Yüksel 1965: 185)

“Kurtardım seni esir etmeyeceğim, Allah bu sözüme şahittir.”

⁸ +Am (Yüksel 1965: 66, 68, 73, 91, 93, 95, 110, 111, 113, 124, 174, 186, 205, 214 ...)

⁹ +vAn (Yüksel 1965: 140, 222)

¹⁰ +Am (Yüksel 1965: 108, 118, 124, 139 140, 177 ...), +vAn (Yüksel 1965: 67, 91, 93, 104, 110, 116, 139, 143, 165, 210 ...)

Şeyhoğlu Mustafa'nın mensur *Marzubân-nâme Tercümesi* (Korkmaz 1973; Duran 2016) ile manzum-mensur karışık yazılmış *Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ* (Yavuz 1991) ve *Kâbus-nâme Tercümesi* (Doğan 2011) adlı eserlerinde {+vAnIn} eki yoktur. Ancak *Hurşîd-nâme* adlı manzum eserinde ekin -ikisi aynı beyitte olmak üzere- sadece üç yerde isimlerden sonra gelen ek fiilin geniş zaman çekiminde kullanıldığı görülmektedir. *Hurşîd-nâme*'de aynı çekimde ve işlevle {+Am} ve {+vAn} biçimleri oldukça işlektir¹¹. {+vAnIn} ekinin Şeyhoğlu Mustafa'ya ait dört eserin üçünde geçmemesine karşılık manzum olan bir eserde üç örneğinin geçmesi, ekin eserde vezin (mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün) kaygısıyla kullanıldığını ve mensur eserlerde tercih edilebilen bir yapı olmadığını göstermektedir. Şair bu beyitlerde {+Am} veya {+vAn} eki yerine {+venin} ekini kullanmak suretiyle dizeyi aruz kalıbına uydurabilmiştir:

Didi daya karavaşuñ+venin uş
Getür bir hâdimüñi sen baña koş (Ayan 1979: 149)
 (Dad: 'Hizmetçinim işte, bir hadimini getirerek benim hizmetime ver.' dedi.)"

Bilürsüz kavlüme şâdık+venin ben
Didüğün itmege hâzik+venin ben (Ayan 1979: 312)
 "Benim sözüme sadık olduğumu bilirsiniz, dediğimi yapmakta ustayım ben."

Yukarıdaki ikinci beyitte geçen yapıların (+venin ben / +venin ben) eş değerleri; ... *kimem ben* / ... *kemem ben* (Ayan 1979: 133), ... *merdâneym ben* / ... *dürdâneym ben* (Ayan 1979: 166), ... *qandayam ben* / ... *andayam ben* (Ayan 1979: 203, 417), ... *ıkrârıyam ben* / ... *tekrârıyam ben* (Ayan 1979: 264), ... *Zayğamam ben* / ... *bî-gamam ben* (Ayan 1979: 323) ... gibi örneklerde daima {+(y)Am} ekiyledir. Eserde geçen aynı yapılara ait yaygın kullanımlar da {+venin} ekinin standart dışı yani vezin gerekçesiyle kullanıldığının düşünülmesine imkân vermektedir.

1367 yılında Fahrî mahlaslı Fahreddin Yâkûb bin Mehmed tarafından tercüme edilmiş olan (Gülmez 2003: 17) *Hüsrev ü Şîrîn* adlı manzum eserde, {+vAnIn} ekinin ikisi {-mİş} ekli geçmiş zaman ve biri {-r} ekli geniş zaman çekiminde olmak üzere üç yerde kullanıldığı görülür:

hüdâvendâ çu bismillâh dëyüben
söze başlar+vanın şükriñ dëyüben (Flemming 1974: 255)
 "Ey Allahım! 'Bismillah' diyerek ve sana şükrederek söze başlarım."

qabül êtmiş+venin şahlayu anı
kulı oldum koyup yolına câni (Flemming 1974: 287)¹²
 "Onun şahlıgını kabul ettim, yoluna baş koyup kulu oldum."

¹¹ +Am (Ayan 1979: 133, 142, 173, 181, 391 ...), +vAn (Ayan 1979: 133, 213, 235, 273, 285 ...)

¹² Flemming'in eserinden alıntı yapılırken yanlış anlaşılmayı önlemek için (q, ç, ş, ĩ, ğ) harf karakterleri sırasıyla (k, ç, ş, ı, c) biçimleriyle değiştirilmiştir.

*girü kalmış+vanın sen mähî-veşden*¹³
nite kim kılsa bir zerre güneşden (Flemming 1974: 458; Gülmez 2003: 137)
 “Güneşten bir zerre ayrı kalmış gibi ayrı kaldım senin gibi güzelden. (?)”

{+Am}, {+vAn}, {+vanın} ve {+In} ekleri, *Hüsrev ü Şîrîn*'de {-r} ekli geniş / şimdiki zamanın teklik 1. kişi çekiminde kullanılan kişi ekleridir. {+Am} ve {+vAn} eserde oldukça sık kullanılırken {+In} ekinin bunlara göre daha seyrek olduğu görülür¹⁴. Ancak {+vanın} ekinin yukarıdaki beyitte geçen tek örneği vardır. {-mİş} ekli geçmiş zamanın teklik 1. kişi çekiminde ise {+Am} ve {+vAn} ekleri işlekken¹⁵ {+vAnIn} eki sadece yukarıda verilen iki örnekte kullanılmıştır. Gerek eklerin eserdeki kullanım sıklığı gerekse sahip oldukları farklı hece sayıları, *Hüsrev ü Şîrîn*'de {+vAnIn} ekinin şair tarafından vezin (mefâ'ilün / mefâ'ilün / feûlün) kaygısıyla kullanıldığı düşüncesini desteklemektedir. Zira ardı ardına kullanılmış olan aşağıdaki beyitler, farklı hece sayılarına sahip kişi eklerinin tercihindeki temel gerekçenin vezin kaygısı olduğunu somut olarak ortaya koyar:

hüddāvendā çu bismillāh dēyūben
söze başlar+vanın şükriñ dēyūben (Flemming 1974: 255)
 “Ey Allahım! ‘Bismillah’ diyerek ve sana şükrederek söze başladım.”

Saňa hamd u senā ögüş kılar+am
Ki fazluñ bî-nihāyetdür bilür+em (Flemming 1974: 255)
 “Fazlının sınırsız olduğunu bildiğimden sana çok hamdüsenâ ederim.”

Mezkûr ekin *Yünus Emre Divânı*'nda aşağıda verilen beyittelerden başka örneği yoktur (Ölmez 2004: 227). Örnekte ek fiilin geniş zaman çekiminde kullanılmış olan bu yapının vezinden (müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün) dolayı tercih edilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Zira eserde ek fiilin geniş zaman teklik 1. kişi çekimi için çoğunlukla {+Am} kullanılmakla birlikte oldukça seyrek olmak üzere {+vAn}, {+vam} ve {+In} biçimlerine de yer verilmiştir¹⁶. Ayrıca aşağıdaki örnek için eserin farklı nüshalarında {+vAnIn} yerine {+vAn} biçiminin kullanılmış olması (Tatçı 2005a: 177; Uysal 2014: 264; Kuybu 2015: 224) ve *Risâletü'n-Nushiyye*'de (Tatçı 2005b) {+vAnIn} ekinin geçmemesi ifade edilen düşünceyi destekler. Bununla birlikte {+vAnIn} ekinin yerine farklı nüshalarda {+vAn} biçiminin geçmesi, müstensihlerin {+vAnIn} ekini bilmediklerini veya kullanmadıklarını düşündürmektedir:

¹³ Sözcük Flemming tarafından *mäh-veşden* biçiminde yanlış okunmuştur. Doğru biçim, Gülmez tarafından okunan *mähî-veşden* biçimidir.

¹⁴ +Am (Flemming 1974: 255, 257, 274, 343, 414, 451 ...), +vAn (Flemming 1974: 257, 288, 319, 335, 338, 419 ...), +In (Flemming 1974: 314, 343, 385, 396, 412, 416 ...)

¹⁵ +Am (Flemming 1974: 278, 291, 307, 415, 447, 456 ...), +vAn (Flemming 1974: 307, 319, 343, 379, 392, 433 ...)

¹⁶ +Am (Tatçı 2005a: 27, 40, 45, 46, 53, 110, 113, 115, 119, 125, 139, 168, 169, 172, 173, 174, 175, 176 ...), +vAn (Tatçı 2005a: 96, 112, 355), +vam (Tatçı 2005a: 208, 209), +In (Tatçı 2005a: 150, 323)

*Yünus eydür ben ol+vanın az görmegil ben ol+vanın*¹⁷

Ben ne disem ol dost dutar dost didüğün dutaram (Yunus Emre Divânı, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü, No: 3889, 122^b)

“Yunus: ‘Küçük görme! Ben oyum, o da benim. O dost, benim söylediklerimi yapar; ben de onun söylediklerini yaparım.’ dedi.”

Tursun Fakîh tarafından manzum olarak kaleme alınmış olan *Gazavât-ı Resûlullâh*’ta¹⁸, {+venin} ekinin -isimlerden sonra gelen ek fiilin geniş zaman çekiminde olmak üzere- sadece bir örneği vardır:

Ben saña kâbil+venin kızum Hıtâm

‘Ammün oğlu ‘Ali’ye kâbil tamâm (Külekcî 2002: 80; 96^a-11/s. 182)

“Ben sana kabiliim, kızım Hıtam ise amcanın oğlu Ali’ye kabildir.”

Eserde gerek ek fiilin geniş zaman çekiminde gerekse farklı fiil çekimlerinde {+Am} eki oldukça sık kullanılırken¹⁹ {+vAn} eki hiç tercih edilmemiştir. {+vAn} biçiminin bulunmadığı bir eserde {+venin} ekine bir örnekte yer verilirken {+Am} ekinin oldukça sık geçmesi, {+venin} ekinin eserde vezinden (fâilâtün / fâilâtün / fâilün) dolayı kullanıldığı düşüncesini desteklemektedir. Şairin yaşadığı dönemde (XIII - XIV. yüzyıl) yazılmış eserlerde {+vAn} ekine sıkça yer verilmiş olması, ifade edilen düşünce bakımından dikkate değerdir. Ayrıca aynı şairin *Ğazavât-ı Bahr-ı ‘Ummân ve Şanduk* (Gümüşkılıç 2007), *Muhammed Hanefî Cengi* (Çetin 2002: 221-257; Şener 2010) ve *Gazavât-ı Mukaffâ* (Çetin 2008) adlı manzum eserlerinde {+vAnIn} ekinin kullanılmamış olması, ekin vezinden dolayı kullanıldığı düşüncesini mümkün kılmaktadır.

Mensur eserlerde görülmeyen²⁰ {+vAnIn} ekinin sadece manzum-mensur karışık yazılmış olan *Kelile ve Dimne*’nin manzum kısmında iki örneği vardır²¹. Bunlardan ilki aşağıdaki beyitte geçmektedir:

¹⁷ Dizede geçen *Yünus eydür ben olvanın az görmegil ben olvanın* ifadesinin bağlama göre ya *Yünus eydür ben olvanın az görmegil ol benvenin* ya da *Yünus eydür ol benvenin az görmegil ben olvanın* şeklinde olması gerekir. Dize muhtemelen müstensih tarafından yanlış yazılmıştır. Nitekim aynı ifade, eserin farklı nüshalarında *Yünus eydür hiç şek degül ol benven ü ben olvan* (Uysal 2014: 264) ve *Yünus eydür hiç şek degül ol benven ü ki ben olvan* (Kuybu 2015: 224) şeklinde geçer.

¹⁸ Tursun Fakîh’e ait olan *Gazavât-nâme*’nin farklı nüshaları bulunmaktadır (Şahin 1989: 6-7; Külekcî 2002: 21-23). Ancak çalışmada yer verilen örnek, Fatih Millet Kütüphanesinde bulunan yazmada geçer.

¹⁹ Ekin kullanıldığı yerler için bk.: Külekcî 2002: 40, 45, 50, 76, 79, 104 ...

²⁰ Taranan mensur eserler şunlardır: Korkmaz 1973; Tekin 1974; Topaloğlu 1976; Erkan 1979; Akalın 1987; Gürsoy Naskali 1987; Akalın 1988; Akalın 1990; Önler 1990; Çağırın 1992; Erdem 1992; Karabacak 1992; Turan 1992; Uzel 1992; Yelten 1993; Cemiloğlu 1994; Akkuş 1995; Bilgin 1996; Develi 1998; Argunşah 1999; Karaatlı 1999; Kartalcık 2000; Özçelik 2001; Çetin 2002; Karabacak 2002; Yavuzarslan 2002; Okutan vd. 2003; Tabaklar 2003; Üstünova 2003; Bayat ve Okumuş 2004; Okutan vd. 2004; Bayat 2005; Karabacak 2006; Yavuz 2006; Canpolat ve Önler 2007; Efendioğlu 2007; Tören 2007; Bakır 2008; Bayraktar 2008; Hazai 2008; Erdem 2009; İlhan 2009; Özkan 2009; Sarıkaya 2010; Yaylağül 2010; Kültürel ve Koç 2012; Erdağı Doğuer 2013; Karasoy 2013; Yavuz 2013; Yılmaz vd. 2013; Küçük 2014; Küçük 2014a; Ölker 2015; Özek 2015; Taş 2015; Doğan 2016; Duran 2016; Erdağı Doğuer 2016; Sarı 2016.

²¹ Taranan manzum-mensur karışık yazılmış eserler şunlardır: Tulum 1977; Erkan 1986; Gülsevin 1989; Güzel 1989; İnalıc ve Oğuz 1989; Özçelik 1990; Yavuz 1991; Özkan 1993; Büyükkarcı 1995; Altun 1996; Bağdemir

Ben+venin topragıla su sen güneşsin bil buni

Vire+ven güller çiçekler besleriseñ sen beni (Toska 1989: 49)

“Ben toprak ile suyum, sen güneşsin, bunu bil; sen beni beslersen çiçekler veririm.”

Dizelerde, aynı köken ve işleve sahip ancak farklı hece sayılarından oluşan iki ayrı biçim birim (+venin ve +ven) tercih edilmiştir. Bu farklı tercihte, dizeleri aruzun *fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün* kalıbına (Toska 1989: 49) uydurma zorunluluğu başlıca etken olmuştur. *Kelile ve Dimne*’nin mensur kısmında {+In}, {+Am} ve {+vAn} biçimleri²² işlekken {+vAnIn} biçimi kullanılmamıştır. Bu durum, ekin eserde dil dışı bir gerekçeyle yani vezinden dolayı tercih edildiğini ve {+vAnIn} biçiminin sadece birkaç manzum esere özgü bir ek olduğunu anlaşılır kılar.

Kelile ve Dimne’de geçen aşağıdaki beyitte ise şair, yine dizeleri aruzun *müstef’ilün / müstef’ilün / müstef’ilün / müstef’ilün* kalıbına (Toska 1987: 77) uydurabilmek için {+van} yerine {+vanın} ekini tercih etmiştir. Verilen örnek dışında geniş zamanın olumsuz çekiminde genellikle {+vAn} ve seyrek olarak {+In} ekinin kullanıldığı²³ görülür. Manzum-mensur karışık olarak yazılmakla birlikte mensur kısımların manzum kısımlara göre hacimli olduğu *Kelile ve Dimne* gibi bir eserde, geniş zamanın olumsuz çekiminde {+vAn} ekinin çok işlek olmasına karşılık {+vAnIn} ekinin sadece aşağıdaki örnekte geçmesi, ekin oluşumunda ve kullanımında vezin kaygısını desteklemektedir:

Vallâhi şād olmaz+vanın düşmen ölümüçün bayıķ

Ölüm acısın dadısar uslu delü esrük ayıķ (Toska 1989: 77)

“Gerçekten düşmanın ölümüne sevinmiyorum, ölüm acısını herkes tadacak.”

{+vAnIn} ekinin oluşturulması, Eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleriyle çelişen bir durumdur. Çünkü *mümkün olduğu kadar az enerji ve madde kullanarak mümkün olduğunca çabuk, mümkün olduğu kadar çok ve eksiksiz mesaj kodlayıp iletmek, bütün doğal ve yapay dillerin eğilimi* (Gemalmaz 1995: 3) olduğuna göre {+vAn} ile aynı işlevde {+vAnIn} biçiminde yeni bir ekin meydana getirilmiş olmasının dil mantığı ile açıklanabilecek bir durumu yoktur. Dönem Türkçesinin dil özelliklerine bakıldığında böyle bir ekin oluşturulmasını gerektirecek ihtiyaç da söz konusu değildir. Eski Anadolu Türkçesinde bu ihtiyacı karşılayan {+vAn, +vAm, +Am, +m, +In} gibi pek çok ek biçimi vardır (Ölmez 2004: 226). Türkçede kolay söyleyişin {+vAn} ekindeki gelişmeyi {+vAnIn} biçiminde genişleme yönünde değil {+vAm, +Am, +m, +In} biçimlerinde düşme ve değişme (Korkmaz 1995b: 120-121) yönünde etkilemesi dil gelişimi bakımından olması gereken süreçtir. Nitekim dönem Türkçesine ait eserlerdeki kullanımlar bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca kişi eklerinin vurgusuz olması (Koç 1996: 629; Korkmaz 2003: 572) da böyle bir ekin oluşmasına imkân vermez. Çünkü bu tarz

1997; Tekin 1998; Yelten 1998; Ergüzel 1999; Kavruk vd. 2000; Tulum 2001; Demir 2004; Kavruk vd. 2004; Uygur 2007; Ergin 2008; Çatıkkaş 2009; Özyaşamış Şakar 2009; Akın 2011; Biçer 2011; Direkçi 2011; Doğan 2011; Birinci 2012; Unat ve Köymen 2014; Yavuz ve Saraç 2014; Çatıkkaş 2015; Zal 2015; Bilgin 2017; Vural 2017; Canpolat 2018; Taş 2018; Hunutlu 2019.

²² +In (Toska 1989: 130, 281, 355...), +Am (Toska 1989: 293, 313, 354...), +vAn (Toska 1989: 260, 261, 265, 296...)

²³ +vAn (Toska 1989: 51, 65, 69, 70, 95, 104 ...), +In (Toska 1989: 130, 152)

genişlemelerin genellikle vurgulu birimlerde meydana geldiği görülür (Karahana 2012: 219, 233). Dolayısıyla {+vAnIn}, Eski Anadolu Türkçesinin gelişim sürecine aykırı bir ektir.

Eski Anadolu Türkçesinde {-IcAgIn}, {-IcAgAzIn}, {-incegin} (Salan 2017b: 51-59); {-UbAnIn} şeklinde {+In} ile genişletilmiş zarf-fiil eklerinin kullanıldığı bilinmektedir. Şairler, vezin ve uyağın zorlayıcı etkisinden dolayı bu eklerden analoji yoluyla {+vAnIn} teklik 1. kişi ekini türetmiş olabilirler. Zira ifade edilen zarf-fiil eklerinin de çoğunlukla manzum eserlerde kullanıldığı; dolayısıyla vezin ve uyak gibi dil dışı unsurların bu biçimleri eserlere yansıtma başlıca etken olduğu açıktır. Hatta çalışmaya konu olan dönemde *-UbAn*, *-UbAnI*, *-UbAnIn* biçimlerinin günlük kullanımdan düştüğü ve bir zorunluluk sonucu yani vezinden dolayı eserlerde yer aldığı da iddia edilmektedir (Duman ve Yağmur 2013: 133).

{+vAnIn}, {+vAn} ekinin {+In} ekiyle genişlemiş biçimidir (Ergin 1998: 284). {+In} ekiyle meydana gelen bu genişleme, Türkçenin geneli için aykırı bir durum oluşturur mu? sorusu akla gelebilir. Türkçenin bir anlamı, bir işlevi belirtme, vurgulama veya pekiştirme ihtiyacı karşısında başvurduğu yollardan biri ekleri veya sözcükleri {-n, -l, -z, -t, -k, -m, -A, -I} gibi çeşitli yapılarla genişletmektir (Karahana 2012: 219). Bu yapılar içerisinde en fazla örneği bulunan, /n/’li genişlemelerdir (Karahana 2012: 219). Türkçede bu genişlemeler işlek olduğu için {+vAnIn} ekindeki genişlemede vezin ve uyak başlıca etken olsa da meydana gelen yapı (+vAnIn) Türkçenin geneli bakımından aykırı bir görüntü oluşturmaz.

Eski Anadolu Türkçesinde halka hitaben yazılmış olan özellikle *tıp* ve *din* konulu mensur eserlerde {+vAnIn} ekine yer verilmemiş olması, ekin kullanımı açısından dikkat çekicidir. Bu tarz mensur eserler genellikle halkın konuştuğu veya anlayabileceği dille yazıldığı için ekin kullanılmaması, halkın konuşma veya yazı dilinde de bulunmadığını düşündürmektedir. Ekin bir eserde değil de birkaç manzum eserde seyrek kullanılması ise genel olarak aynı yüzyılda (XIV. yüzyıl) yaşamış şairlerin birbirlerinin eserlerinden haberdar olup okumalarına ve dolayısıyla kullanımların birkaç esere yayılmasına bağlanabilir. Nitekim Hoca Mes’ûd’un öğrencisi olan Şeyhoğlu Mustafa (Dilçin 1991: 12), *Kabus-nâme Tercümesi* ve *Kenzü’l-Küberâ ve Mehekkü’l-Ulemâ*’da Hoca Mes’ûd’un *Süheyl ü Nevbahâr* adlı eserinde geçen bir kısım beyitlere atıfta bulunmuştur (Doğan 2011: 157, 174, 175; Yavuz 1991: 80-81, 99). Ayrıca Şeyhoğlu Mustafa ile *Işk-nâme* şairi Mehmed’in Germiyanogulları (Kütahya) sahasında aynı yüzyılda yaşamış olmaları (Ayan 1979: 10) ve *Hurşid-nâme* ile *Işk-nâme*’de aynı konunun işlenmiş olması, Mehmed’in *Hurşid-nâme*’den haberdar olmamasını ve dolayısıyla *Hurşid-nâme*’yi okumamış olmasını imkânsız kılmaktadır.

{+vAnIn} ekine *Tarama Sözlüğü*’nün ekler dizininde yani VII. ciltte yer verilmiştir (2009-VII: 288-293). Burada verilen örneklerin tamamı, manzum eserlerde veya manzum-mensur karışık yazılmış eserin (*Kelile ve Dimne*) manzum kısmında işlek olmayan örneklerdir. {+vAnIn} eki, sadece bu örneklerden hareketle dönem Türkçesinin ve kullanıldığı eserin geneline mal edilmemelidir. Aksi takdirde temeli olmayan yanlış düşünce ve yorumların ortaya çıkması muhtemeldir.

{+vAnIn}, köken olarak *ben* zamirinin b > v değişimine uğramasıyla oluşmuş {+vAn} ekinin (Ergin 1998: 284; Korkmaz 1995b: 120) {+(I)n} yapısıyla genişletilmiş

şeklidir. Buradaki {+(I)n} ekinin kökeni konusunda²⁴, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış eserlerden hareketle iki farklı görüş öne sürülebilir. Bu görüşlerden ilkinde göre ekin işlevini kaybederek kalıplaşmış vasıta eki kökenli {-+(I)n} olduğu düşünülebilir. Çünkü Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait manzum eserlerde vasıta kökenli {+(I)n} ekinin kullanılıp kullanılmamasını belirleyen unsurlardan biri de vezin ve uyaktır (Salan 2016: 297-299). Yani ekin bazen vezin ve uyaktan dolayı standart dışı örnekleriyle karşılaşmaktadır. Bu tarz kullanımlarda dönem Türkçesinin yaygın özelliklerine bağlı kalma noktasında belirli bir hassasiyetin olmadığı görülmektedir. Aşağıda verilen beyitte {+in} vasıta durumu ekinin kullanımı bu düşüncenin somut örneklerinden biridir:

Henüz+in Güstehem genc-idi ol dem

Atası Gejdehem'di gürbüz âdem (Kültürel ve Beyreli 1999-I: 456)

“O zaman Güstehem henüz gençti; babası Gejdehem ise kuvvetli bir kişiydi.”

henüz sözcüğü hem yukarıdaki beytin alındığı eserde hem de dönem Türkçesine ait çeşitli eserlerde zarf görevinde eksizdir. Ancak yukarıdaki beytin ilk dizesinde şair, dizeyi aruzun *mefâ'ilün / mefâ'ilün / fe'ülün* (Kültürel ve Beyreli 1999-I: XXI) kalıbına uydurmak için sözcüğü {+in} vasıta durumu eki getirmek suretiyle *henüzin* biçiminde kullanabilmiştir. Zira *henüz* eserde sık kullanılırken²⁵ *henüzin* biçimi sadece verilen beyitte geçer.

İslâmî'nin *Mesnevî*'sinden alınan aşağıdaki beytin ikinci dizesinde *kış* sözcüğüne {+in} vasıta eki getirilmiştir:

küdretiler her biri işler için

her biri bir işdedür yaz ü kış+ın (Yüksel vd. 1996: 272)

“Her biri, işini kudretle yapar; yaz kış bir işle meşgul olur.”

Verilen bu beytin ikinci dizesinin sonunda *yaz ü kışın* “yaz kış” sözcük öbeğinde ilk sözcük {+in} vasıta durumu eki almamışken *kış* sözcüğü almıştır. Eserdeki farklı yerlerde geçen örneklerde, sözcük öbeğindeki yapıların ya *yazın kışın* biçiminde her ikisinin de ekli ya da *yaz u kış* biçiminde ikisinin de eksiz olduğu görülür (Yüksel vd. 1996: 272, 248, 221 ...). Bu bakımdan *yaz* sözcüğünün eksiz kullanılmasında *fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün* kalıbındaki vezin (Yüksel vd. 1996: 6) etkiliyken *kış* sözcüğünün ekli olmasında hem vezin hem de *işin* sözcüğü ile ses uyumu oluşturmak bakımından uyak etkilidir.

Süle Fakih'in *Yusuf ve Zeliha* adlı eserinde aynı sayfada ardı ardına geçen aşağıdaki beyitlerde *ol yıl* sözcük öbeği ile {+in} ekinin kullanılıp kullanılmamasındaki başlıca etken, dizeleri eserin yazıldığı aruzun *fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün* kalıbına (Köktekin 1994: 4) uydurmaktır:

²⁴ Ekin kökeni konusundaki farklı görüşler için bk.: Üstüner 2003: 87-96; Karahan 2012: 219-236.

²⁵ Eserde *henüz* sözcüğünün kullanıldığı örnekler için bk.: Kültürel ve Beyreli 1999-I: 58, 83, 136, 147, 254, 310, 324, 457, 467, 496, 562 ...

Ol yıl+ın şārda delim ni`met olur

Mısr şehrinde gören anı yalvarur (Köktekin 1994: 499)

“O yıl şehirde çok bolluk olur, onu Mısır şehrinde gören yalvarır.”

Yūsufuñ yapduğı şehriñ ni`meti

Ol yıl oñdı halkı buldı rāhatı (Köktekin 1994: 499)

“Yusuf’un yaptığı şehrin nimeti o yıl bollaştı, halkı rahata kavuştu.”

Işk-nâme adlı eserde *az az* “azar azar, yavaş yavaş” ikileme yapısı işlektir (Yüksel 1965: 81, 106, 174 ...). Aynı zamanda *az* sözcüğünün de eserde sık kullanıldığı görülür (Yüksel 1965: 229, 250, 258 ...). Ancak sadece aşağıdaki beyitte yapı, vasıta kökenli {+ın} ekiyle genişletilmiş olan *azın azın* biçimindedir. Şair tarafından *azın azın* ikileme yapısının tercihinde hem *rāzın* sözcüğü ile ses uyumu oluşturmak hem de dizeyi eserin yazıldığı aruzun *mefâ`ülün / mefâ`ülün / fe`ülün* kalıbına uydurmak başlıca etken olmuştur:

Yakışdı Ferruḥ aña **az+ın az+ın**

Açardı geh niḳābın gāh rāzın (Yüksel 1965: 140)

“Ferruh ona yavaş yavaş yaklaştı, kâh örtüsünü kâh sırrını (mahremini) açardı.”

Süheyl ü Nevbahār’da aynı sayfada geçen aşağıdaki beyitlerde, *az az* ve {+ın} ekiyle genişletilmiş olan *azın azın* biçiminde aynı işleve sahip iki farklı ikileme yapısı vardır. İlk beyitte *fa`ülün / fa`ülün / fa`ülün / fa`ül* kalıbındaki vezin (Dilçin 1991: 135) {+ın} vasıta durumu ekinin kullanılmasında belirleyici olmuştur:

Ki oḫşayudur gönlüñi eglegil

Bu bendin yaña **az+ın az+ın** egil (Dilçin 1991: 314)

“(Saçımı) okşayarak gönlünü avut, bana doğru yavaş yavaş eğil.”

Pes andan yüzün açar idi **az az**

Ḳılır idi bir demde biñ dürlü nāz (Dilçin 1991: 314)

“Daha sonra yavaş yavaş yüzünü açar; bir süre türlü nazlar ederdi.”

Süheyl ü Nevbahār’da, yukarıdaki beyitte de görüldüğü üzere, *azın* sözcüğünün ikilemeli biçimiyle (*azın azın*) sadece dört yerde karşılaşılmıştır. Buna karşılık tek başına *az* sözcüğü; isim, sıfat ve zarf işleviyle 25 kez kullanılmıştır. Sözcüğün *az az* biçimindeki şekli ise eserde 12 yerde tespit edilmiştir. İkileme yapılarının kullanım sıklığı da *azın azın* biçiminin eserde vezinden dolayı tercih edildiğini desteklemektedir.

Kalıplaşmaya uğramış vasıta kökenli {+(I)n} ekinin yukarıda verilen sıra dışı kullanımlarına ait örnekler, şairlerin vezin ve uyak karşısında sıkıntıya düştükleri durumlarda {+(I)n} ekini rahatlıkla tercih edebildiklerini göstermektedir. Bu örnekleri farklı eserlerin taranmasıyla artırmak mümkündür. Adı geçen ekin manzum eserlerdeki bu tarz kullanımları, aslında Eski Anadolu Türkçesi için ekin belirli bir işlev aşınmasıyla da karşı karşıya olduğunun düşünülmesine imkân vermektedir. Böyle bir ekle de {+vAnIn} biçiminde yeni bir teklik 1. kişi eki oluşturulabilirdi ifade edilebilir. Bununla birlikte ekteki

{+(I)n} biçiminin vasıta durumu görevi ile alakasının kalmadığını ve işlev kaybına uğradığı için böyle bir oluşum içerisinde yer alabildiğini belirtmek gerekir. Dolayısıyla işlevi ortadan kalkmış bir {(I)n} ekinin vezin ve uyaktan dolayı kişi ekini genişletmek suretiyle kullanılması makul hâle gelmektedir.

{+vAnIn} ekindeki {(I)n} biçiminin Eski Anadolu Türkçesinde seyrek olan {(I)n} teklik 1. kişi ekinden gelmiş olabileceği (Korkmaz 1995_a: 89; Korkmaz 1995_b: 121) ise diğer görüştür. Vasıta kökenli {(I)n} ekinin kişi ekiyle kullanılmış bir örneğinin olmaması; adı geçen dönemde {(I)n} ekinin teklik 1. kişi eki olarak kullanılması²⁶ ve {(I)n} ile genişletilmiş farklı bir kişi (1. çokluk, 2. teklik ve çokluk) ekinin henüz tespit edilmemiş olması, ifade edilen görüş açısından dikkate değerdir. Ancak buradaki ekin vasıta kökenli {(I)n} eki mi yoksa {(I)n} teklik 1. kişi eki mi olduğu konusunda şimdilik kesin bir şey söylenmesinin mümkün olmadığını ifade etmekle birlikte {(I)n} ekiyle genişletilmiş farklı bir kişi (1. çokluk, 2. teklik veya çokluk) ekinin tespit edilmesi durumunda {+vAnIn} ekindeki {(I)n} biçiminin teklik 1. kişi eki olmadığı anlaşılacaktır. Bununla birlikte sözü edilen dönemde fiil kişi eklerinin kalıplaşarak üst üste kullanıldığı örneklerle karşılaşılmağı olması, {(I)n} yapısının kişi eki olmadığı görüşünü desteklemektedir.

{+vAnIn} ekindeki {(I)n} biçiminin kökenine dair farklı tespit veya görüşler, ekin vezin ve uyaktan dolayı oluşturulmuş ve tercih edilmiş bir ek olabileceği fikrini değiştirmez. Zira {+vAnIn} eki mensur eserlerde kullanılmamıştır.

3. Sonuç

Eski Anadolu Türkçesinde nadiren kullanılmış {+vAnIn} teklik 1. kişi ekinin ele alındığı bu çalışmayla ortaya çıkan başlıca tespit, yorum ve öneriler şunlardır:

3.1. Bu çalışma için Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait 186 eser taranmıştır. Bu eserlerin 95'i manzum, 56'sı mensur, 35'i de manzum-mensur karışıktır. {+vAnIn} eki, mensur eserlerde ve manzum-mensur karışık yazılmış eserlerin mensur kısımlarında kullanılmamıştır. Sadece bazı manzum eserlerde (*Süheyl ü Nevbahâr*, *Mantku't-Tayr*, *Muhammediye*, *Hurşid-nâme*, *Hüsrev ü Şirin*, *Işk-nâme*, *Gazavat-ı Resûlullâh*, *Yünus Emre Divânı*) ve manzum-mensur karışık yazılmış olan *Kelile ve Dimne*'nin manzum kısmında seyrek olarak kullanılmıştır. Bu durum, ekin manzum eserlere özgü olduğunu göstermektedir.

3.2. İşlek olmayan bu ekin manzum eserlerde genellikle {-mİş} ekli geçmiş zaman, {-°r} ekli geniş / şimdiki / gelecek zaman, {-A} ekli geniş zaman / istek kipi ve ek fiilin geniş zaman çekimlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

3.3. Şeyhoğlu Mustafa'nın mensur *Marzubân-nâme Tercümesi* ile manzum-mensur karışık yazılmış olan *Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ* ve *Kâbus-nâme Tercümesi* adlı eserlerinde {+vAnIn} ekine yer verilmemiştir. Ancak *Hurşid-nâme* adlı manzum eserinde ekin -ikisi aynı beyitte olmak üzere- sadece üç yerde isimlerden sonra gelen ek fiilin geniş zaman çekiminde kullanıldığı görülmektedir. *Hurşid-nâme*'de aynı çekimde ve işlevle {(y)Am} ve {+vAn} biçimleri oldukça işlektir. {+vAnIn} ekinin Şeyhoğlu Mustafa'ya ait dört eserin üçünde geçmemesine karşılık manzum olan bir eserde nadiren tercih edilmesi, ekin eserde dönemin ve şairin dil özelliği olmasından ziyade vezin kaygısıyla kullanıldığını ve mensur eserlerde tercih edilebilen bir yapı olmadığını düşündürmektedir.

²⁶ {(I)n} ekinin teklik 1. kişi eki olarak kullanıldığı örnekler için bk.: Flemming 1974: 314, 343, 385, 396, 412, 416 ...; Toska 1989: 130, 281, 355 ...; Tatçı 2005a: 150, 323.

Zira ek, şairin diline ait bir özellik olsaydı mensur *Marzubân-nâme Tercümesi* ve manzum-mensur karışık yazılmış olan *Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ* ile *Kâbus-nâme Tercümesi*'nde de kullanılması gerekirdi.

3.4. {+vAnIn} ekine Eski Anadolu Türkçesinde halka hitaben yazılmış olan özellikle *tıp* ve *din* konulu mensur eserlerde yer verilmemesi, ekin kullanımı açısından dikkat çekicidir. Bu tarz mensur eserler genellikle halkın konuştuğu veya anlayabileceği dille yazıldığı için ekin kullanılmaması, halkın konuşma veya yazı dilinde de kullanımda olmadığını düşündürmektedir. Ekin bir eserde değil de birkaç manzum eserde seyrek kullanılmış olması ise genel olarak aynı yüzyılda (XIV. yüzyıl) yaşamış şairlerin birbirlerinin eserlerinden haberdar olup okumalarına ve dolayısıyla kullanımların birkaç esere yayılmasına bağlanabilir.

3.5. {+vAnIn} ekinin ortaya çıkışı konusunda farklı görüşler öne sürülebilir. Bunlardan ilki, {+vAn} ekinin vezin ve uyaktan dolayı vasıta kökenli {+In} ekiyle genişletilerek oluşturulduğu görüşüdür yani ekin dönem Türkçesinin gelişim sürecine bağlı olarak değil, tamamen şairlerin vezin ve uyak bakımından kusursuz şiirler yazma arzusunun sonucu olarak dil dışı bir gerekçeyle (vezin ve uyak) meydana getirilmiş olmasıdır. Buradaki {+In} ekinin belirli bir işlevi yoktur. Başka bir deyişle ekin vasıta durumu işleviyle veya farklı bir işlevle ilgisi kalmamıştır. İkincisi, {+vAnIn} ekindeki {+In} biçiminin Eski Anadolu Türkçesinde seyrek kullanılmış olan {+In} teklik 1. kişi ekinde gelen bir biçim olabileceği görüşüdür. Ancak buradaki ekin vasıta kökenli {+In} eki mi yoksa {+In} teklik 1. kişi eki mi olduğu konusunda şimdilik kesin bir şey söyleyebilme imkânı yoktur. Fakat {+vAnIn} ekinin vezin ve uyaktan dolayı oluşturulmuş ve tercih edilmiş bir ek olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Eski Anadolu Türkçesinde standart dışı ağız özelliği olarak kullanılan yapının vezin ve uyaktan dolayı manzum eserlere yansıdığı şeklinde farklı bir görüş de öne sürülebilir. Ancak bu görüşün dikkate alınabilmesi için {+vAnIn} ekinin mensur eserlerdeki kullanımlarının tespitine ihtiyaç vardır. Bu bakımdan mensur eserlerde geçen örnekleri ortaya konmadığı sürece {+vAnIn} ekinin vezin ve uyağın etkisiyle ortaya çıkarılmış bir ek olduğunu kabullenmek daha olası görünmektedir. Burada bir noktayı daha belirtmekte fayda vardır. Mezkûr dönemde {-IcAgIn}, {-IcAgAzIn}, {-incegin}; {-UbAnIn} şeklinde {+In} ile genişletilmiş zarf-fiil eklerinin kullanıldığı bilinmektedir. Belki de şairler, vezin ve uyağın zorlayıcı etkisinden dolayı bu eklerden analogi yoluyla {+vAnIn} teklik 1. kişi ekini türetmiş olabilirler.

3.6. Dönem Türkçesinin dil özelliklerine bakıldığında {+vAnIn} ekinin oluşturulmasını gerektirecek herhangi bir ihtiyaç söz konusu değildir. Eski Anadolu Türkçesinde bu ihtiyacı karşılayan {+vAn, +vAm, +(y)Am, +m, +In} gibi pek çok ek biçimi vardır. Türkçede kolay söyleyişin {+vAn} ekindeki gelişmeyi {+vAnIn} biçiminde genişleme yönünde değil {+vAm, +(y)Am, +m, +In} biçimlerinde düşme ve değişme yönünde etkilemesi, dil gelişimi bakımından olması gereken süreçtir. Üstelik genişlemeler genellikle vurgulu birimlerde meydana geldiği için {+vAnIn} ekinin vurgusuz olması da böyle bir genişlemeye imkân vermez. Dolayısıyla ek, Eski Anadolu Türkçesinin gelişim sürecine aykırı bir ektir. Ancak {+vAnIn}, Türkçenin geneli için aykırı bir görüntü vermez. Çünkü /n/'li genişlemeler genel Türkçede işlektir.

3.7. {+vAnIn} ekine *Tarama Sözlüğü*'nün ekler dizisinde yani VII. ciltte yer verilmiştir. Burada verilen örneklerin tamamı, manzum eserlerde veya manzum-mensur karışık yazılmış eserin (*Kelile ve Dimne*) manzum kısmında geçen ve işlek olmayan örneklerdir. Sadece bu örneklerden hareketle {+vAnIn} eki, dönem Türkçesinin veya kullanıldığı eserin geneline mal edilmemelidir. Aksi takdirde temeli olmayan yanlış düşünce ve yorumların ortaya çıkması muhtemeldir. Bu bakımdan Eski Anadolu Türkçesi üzerine -özellikle ekler üzerine- yapılacak olan çalışmalarda *Tarama Sözlüğü*'nün yanı sıra bizzat dönem Türkçesiyle yazılmış olan -özellikle mensur- eserler de gözden geçirilmelidir.

3.8. Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış manzum eserler üzerine yapılacak olan dil incelemelerinde vezin ve uyak kaygısıyla oluşturulmuş ve kullanılmış olan {+vAnIn} gibi farklı yapılar, ayrı bir başlık veya paragrafla ele alınmalıdır. Bu bakış açısından hareketle ortaya konulacak çeşitli çalışmalar, farklı görüş ve düşünceleri de beraberinde getirecektir. Bu durumun dönem Türkçesinin araştırılmasına ve öğretilmesine katkı sağlayacağı açıktır.

Kaynaklar

- Adamović, Milan. (1994). *Kelile ü Dimne Türkische Handschrift T 189 der Forschungsbibliothek Gotha*. Hildesheim-Zürich-New York: Georg Olms Verlag.
- Akalın, Mehmet. (1975). *Ahmedî Cemşid ü Hurşid İnceleme-Metin*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Akalın, Şükrü Halûk. (1987). *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî Saltuk-nâme I*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Akalın, Şükrü Halûk. (1988). *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî Saltuk-nâme II*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Akalın, Şükrü Halûk. (1990). *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî Saltuk-nâme III*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Akar, Ali. (2018). *Oğuzların Dili - Eski Anadolu Türkçesine Giriş*. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Akın, Lemi. (2011). *Cevâhirü'l-Ma'ânî (Paris Nüshası) Metin ve Söz Dizimi İncelemesi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Akkuş, Muzaffer. (1995). *Kitab-ı Gunya*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akkuş, Muzaffer. (2004). *Elvân-ı Şirâzî'nin Gülşen-i Râz Tercümesi (İnceleme - Metin - İndeks - Tıpkıbasım)*. Niğde: Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Akkuş, Muzaffer. (2007). *Kemal Ümmî Divânı (İnceleme - Metin - İndeks - Tıpkıbasım)*. Niğde: Niğde Belediyesi Yayını.
- Aktan, Bilâl. (2002). *Devletoğlu Yûsuf'un Vikâye Tercümesi (İnceleme-Metin-Dizin)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Altun, Nesrin. (1996). *Erzurumlu Darîr'in Fütûhu'ş-Şâm Tercümesi Giriş - Metin - Açıklamalı Dizin*. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Argunşah, Mustafa. (1999). *Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvânî Tuhfe-i Murâdî İnceleme-Metin-Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Argunşah, Mustafa. (2002). *Kirdecî Ali Kesikbaş Destanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Argunşah, Mustafa. (2013). *Çağatay Türkçesi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Aslan, Üzeyir. (2016). *İvaz Paşa Oğlu Atayı (ö. 1437) Divanı*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Ay, Özgür. (2004). "Türkiye Türkçesi Ağzlarında Fiil Çekiminde Kullanılan Şahıs Ekleri Üzerine". *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I (20-26 Eylül 2004)*, s. 319-341, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ayan, Hüseyin. (1979). *Şeyhoğlu Mustafa Hurşid-nâme (Hurşid ü Ferahşâd) İnceleme-Metin-Sözlük-Konu Dizini*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Aydemir, Semra (1990). *Dede Ömer Rûşenî (Hayâtı, Eserleri ve Divânı'nın Tenkîdli Metni)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Aynur, Hatice. (1999). *15. Yy. Şairi Çâkerî ve Dîvânı İnceleme-Tenkîtli Metin*. İstanbul: Yenilik Basımevi.

- Bağdemir, Abdullah. (1997). *Müzekki'n-Nüfûs Giriş - Metin - Sözlük*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Bakır, Abdullah. (2008). *Yazıcızâde 'Alî'nin Selçuk-nâme İsimli Eserinin Edisyon Kitiği Giriş-Metin-Dizin*. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Bayat, Ali Haydar. (2005). *Abdülvehhâb bin Yûsuf ibn-i Ahmed el-Mârdânî Kitâbu'l-Müntehab fi't-Tıbb (823 / 1420) İnceleme - Metin - Dizin - Sadeleştirme - Tıpkıbasım*. İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları.
- Bayat, Ali Haydar ve Okumuş, Necdet. (2004). *Muhammed bin Mahmûd Şîrvânî Mürşid [Göz Hastalıkları]*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Bayraktar, Nesrin. (2008). *Ebû'l-Fazl Mûsâ bin Hacı Hüseyn İznîkî Kaşasû'l-Enbiyâ Tercümesi (Metin-Dizin)*. Ankara: Ebabil Yayınları.
- Bıçer, Bekir. (2011). *Firdevsî-i Rûmî Silahşornâme*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Bilgin, Azmi. (1996). *Nazmü'l-Hilâfiyyat Tercümesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bilgin, Azmi. (1998). *Emre Terceme-i Pendnâme-i Attâr*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Bilgin, Azmi. (2017). *Kasım b. Seydî el-Hâfız Ankaravî Enîsü'l-Celis*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Birinci, Aziz. (2012). *Kırk Vezir Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Boz, Erdoğan. (2009). *Yusuf Hakîkî Baba Dîvânı*. Ankara: Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını.
- Buluç, Sâdettin. (1969). “Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen Bir Mesnevisi”. *Türkiyat Mecmuası*, C XV (1968), İstanbul, s. 247-257+6 sayfa tıpkıbasım.
- Buluç, Sadettin. (2007). “Şeyyâd Hamza'nın Beş Manzumesi”. *Prof. Dr. Sadettin Buluç Makaleler*, (haz.: Zeynep Korkmaz), s. 70-83, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Büyükakkaş, Ahmet. (2016). *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Mevlit Metni (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkı Basım)*. Konya: Kömen Yayınları.
- Büyükkarıcı, Fatma. (1995). *Firdevsî-i Tavîl and His Da'vet-nâme Interpretation, Transcription, Index, Facsimile and Microfiche*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Canpolat, Mustafa. (1982). *'Ömer bin Mezîd Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Canpolat, Mustafa. (2018). *Behcetü'l-Hadâik fî Mev'izati'l-Halâik*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Canpolat, Mustafa ve Önler, Zafer. (2007). *İshâk bin Murâd Edviye-i Müfredede*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Cemiloğlu, İsmet. (1994). *14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerine Sentaks İncelemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ceyhan, Âdem. (1997). *Bedr-i Dilşad'ın Murâd-nâmesi I-II*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Cin, Ali. (2011). *Türk Edebiyatının İlk Yûsuf ve Züleyhâ Hikâyesi Ali'nin Kıssa-yı Yûsuf'u*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Çağırın, Önder. (1992). *Ahmed-i Dâ'î Tıbb-ı Nebvî İmlâ-Fonetik-Morfoloji-Karşılaştırmalı Metin-İndeks ve Sözlük II. Cilt*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Çatıkkaş, M. Atâ. (2009). *Firdevsî-i Rûmî Süleymannâme-i Kebîr*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Çatıkkaş, M. Atâ. (2015). *Firdevsî-i Rûmî Satranç-nâme-i Kebîr İnceleme-Metin-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Çelebioğlu, Âmil. (1996). *Muhammediye II*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Çetin, Abdülbaki. (2002). *Ahmet Abdülcebbaroğlu Tuhfetü'l-Letâyif (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Çetin, İsmet. (2002). *Tursun Fakih Hayatı - Edebî Şahsiyeti - Mesnevîleri*. Ankara: İLESAM Yayınları.
- Çetin, İsmet. (2008). *Tursun Fakih Gazavât-ı Mukaffâ*. Ankara: Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri Vakfı Yayınları.
- Daşdemir, Muharrem. (2008). *Muhammed b. Âşık Selmânü'l-Lazkî Keşfü'l-Me'ânî İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Tıpkıbasım*. Erzurum: Güneş Vakfı Yayınları.
- Demir, Necati. (2004). *Dânişmend-nâme*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Derdiyok, İ. Çetin. (1994). *Cemâlî Hayatı, Eserleri ve Dîvânı*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Derdiyok, İ. Çetin. (1998). *Cemâlî Miftâhü'l-Ferec (Tenkitli Metin)*. Adana: Türkoloji Araştırmaları.
- Develi, Hayati. (1998_a). “Eski Türkiye Türkçesi Devresine Ait Manzum Bir Miracnâme”. *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XXVIII, İstanbul, s. 81-228.
- Develi, Hayati. (1998_b). “Ağız Özellikleri Taşıyan Bir Eski Türkiye Türkçesi Metni Fatıha Tefsiri”. *İlmî Araştırmalar*, S 6, İstanbul, s. 63-81.
- Dilçin, Cem. (1978). “XIII. Yüzyıl Metinlerinden Yeni Bir Yapıt: Aḥvâl-i Kıyâmet”. *Ömer Asım Aksoy Armağanı*, s. 49-86, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilçin, Cem. (1991). *Mes'ûd bin Aḥmed Süheyl ü Nev-bahâr İnceleme-Metin-Sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Direkçi, Bekir. (2011). *Hızır bin Yakub Cevâhirü'l-Me'ânî Giriş-Dil Özellikleri-Metin-Dizin*. Konya: Palet Yayınları.
- Doğan, Enfel. (2011). *Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabus-nâme Tercümesi Metin-Sözlük-Dizin-Notlar-Tıpkıbasım*. İstanbul: Mavi Yayıncılık.
- Doğan, Enfel. (2016). *Mustafa bin Muhammed Kur'ân'ın Kalbi 14. Yüzyıla Ait Bir Süre-i Yâsîn Tefsiri*. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.
- Duman, Musa. (1997). “İbrahim Bey'in Mi'râc-nâmesi”. *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XXVII, İstanbul, s. 169-238.
- Duman, Musa ve Yağmur, Ömer. (2013). “-Up Zarf-Fiil Ekinin Eski Anadolu Türkçesindeki Fonetik Durumu”. *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri 1-2 Aralık 2010*, (haz.: Mustafa Özkan, Enfel Doğan), s. 115-153, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Duran, Ramazan. (2016). *Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa Kitâb-ı Düstûr-ı Şâhî Fî-hikâyet-i Pâdişâhî (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)*. İstanbul: Kesit Yayınları.

- Efendioğlu, Süleyman. (2007). *Muhammed bin Hacı İvaz Cinânü'l-Cenân (İnceleme-Metin-Dizin)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Eraslan, Kemal. (1987). "Ak Şemseddin'in Dinî-Tasavvufi Şiirleri". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1984*, Ankara, s. 11-85.
- Eraslan, Kemal. (1997). "Baba İlyâs-i Horâsânî'ye Âit Halvetle İlgili Manzûm Bir Risâle". *Türkiyat Mecmuası*, C XX, İstanbul, s. 131-194.
- Erbay, Erdoğan ve Tozlu, Selahattin. (2015). *Şâdi Meddâh Maktel-i Hüseyin Kerbelâ Hadisesi*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayını.
- Erdağı Doğuer, Binnur. (2013). *Hekim Bereket Tuhfe-i Mübârizî Metin-Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdağı Doğuer, Binnur. (2016). *Hekim Bereket Hülâşa Metin-Sözlük*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Erdem, Mevlüt (2009). *Ferişteoğlu Mehmed b. Abdüllatif - Bahrü'l-Hikem Karşılaştırmalı İnceleme - Metin - Sözlük*, Birleşik Yayınevi, Ankara.
- Erdem, Melek. (1992). *Kitab-ı Güzide (76a-134a) İnceleme - Metin - Sözlük*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ergin, Muharrem. (1980). *Kadı Burhaneddin Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ergin, Muharrem. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, Muharrem. (2008). *Dede Korkut Kitabı I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergüzel, Mehdi. (1999). *Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (IV. Cilt, 2. Kısım) Dil Özellikleri-Metin-Sözlük-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erkan, Mustafa. (1979). *Yüz Hadis ve Yüz Hikâye*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Türk Dili Kürsüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Erkan, Mustafa. (1986). *Sîretü'n-Nebî (Tercümetü'z-Zârîr) İnceleme - Metin I*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Ersoylu, İ. Halil. (1989). *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ersoylu, Halil. (1996). *Kız Destanı (Hazâ Hikâyet-i Kız ma'a Cühüd)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Flemming, Barbara. (1974). *Fahrîs Hüsrev ü Şîrîn Eine Türkische Dichtung von 1367*. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag GmbH.
- Gaddar, Zeliha. (2012). *Süheyl ü Nevbahâr'ın Dilbilgisel Özellikleri ve Dizini*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Denizli.
- Gemalmaz, Efrasiyap. (1995). "Türkçe'nin Morfo-Sentaktik Yapısının Fonolojisine Etkileri". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 3, Erzurum, s. 1-7.
- Güldaş, Ayhan. (1996). *Hâtilname*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gülenç, Halil. (2010). *Ferheng-nâme-i Sadî İnceleme-Metin*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Gülmez, Mevlüt. (2003). *Fahrî'nin Hüsrev ü Şîrîn'i (2317-4683) Metin-Gramer-Sözlük*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

- Gülsevin, Güner. (1989). *Ahmed-i Dâ'î Miftâhu'l-Cenne*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Gülsevin, Güner. (2007). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, Güner ve Boz, Erdoğan. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gümüşkılıç, Mehmet. (2007). *Tursun Fakîh Gazavât-ı Bahr-ı 'Ummân ve Şanduk (Cumhür-nâme) (Giriş - Gramer İncelemesi - Metin - Sözlük - Tıpkı Basım)*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Güner, Galip. (2013). *Kıpçak Türkçesi Grameri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Güneş, Mustafa. (2000). *Eşreföğlü Rûmî Divânı (İnceleme - Karşılaştırmalı Metin)*. Ankara: yy.
- Gürsoy Naskali, Emine. (1987). *Sinan Paşa Tezkiretü'l-Evliyâ*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Güzel, Abdurrahman. (1989). *Kaygusuz Abdal Saraynâme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hazai, György. (2008). *Die altanatolisch-türkische Übersetzung des Tazkaratu l-Awliyâ von Farîduddîn 'Attâr I. Band: Text*. Berlin: Klaus Schwarz Verlag.
- Hengirmen, Mehmet. (1990). *Givâhî Pend-nâme (Öğütler ve Atasözleri)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hunutlu, Ümit. (2018). "Yeni Bir Nüshasıyla Ahmedi'nin Miraç-namesi". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, C 66, S 2, Ankara, s. 281-349.
- Hunutlu, Ümit. (2019). *İbrâhîm bin 'Abdullâh Kitâb-ı Mağşad-ı Akşâ Tercümesi (İnceleme - Metin - Dizin)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- İlhan, Nadir. (2009). *Eşref b. Muhammed Hazâ'înu's-Sa'âdât (İnceleme - Metin - Dizin - Sözlük)*. Malatya: Öz Serhat Yayıncılık.
- İnalçık, Halil ve Oğuz, Mevlûd. (1989). *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemed Hân İzladi ve Varna Savaşları (1443-1444) Üzerinde Anonim Gazavât-nâme*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İnce, Adnan. (2000). *Cem Sultan Cemşid ü Hurşid*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- İnce, Adnan. (2008). "Abdi'nin Gül ü Nevrûz Mesnevisi". *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, S 23, Niğde, s. 51-130.
- Karaatlı, Recep. (1999). *Le'î'îfü'l-Kudsîyye (Giriş-Transkripsiyonlu Metin-Gramatikal Dizin)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Karabacak, Esra. (1992). *Manisa İl Halk Kütüphanesi'ndeki Satır-arası Kur'an Tercümesi (Giriş-Metin) I*. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul.
- Karabacak, Esra. (2002). *Bergamalı Kadri Miyyessiretü'l-Ulûm*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karabacak, Esra. (2006). *Türkçe, Arapça, Farsça Satır Arası Kur'an Tercümesi British Museum Or 9515*. Ankara: Öncü Kitap.
- Karahan, Leylâ. (1994). *Erzurumlu Darîr Kıssa-i Yûsuf*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Karahan, Leylâ. (2012). “Türkçede Bazı Ek ve Edatlarda “-n” Morfemi İle Ortaya Çıkan Varyantlaşma”. *Türk Moğol Araştırmaları Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı*, (ed.: Bülent Gül), s. 219-236, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Karakaya, Burcu. (2012). *Garîb'in Yûsuf u Züleyhâ'sı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir.
- Karasoş, Yakup. (2009). *Tutmacı, Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Kitabı Tabiatnâme*. Konya: Palet Yayınları.
- Karasoş, Yakup. (2013). *Sirâcü'l-Kulûb - Gönüllerin Işığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karataş, Ahmet. (2013). *Hindî Mahmûd Kısas-ı Enbiyâ*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Karpuz, Hacı Ömer. (1991). *Abdurrahîm Karahisârî'nin Vahdetnâme'si (Gramer İncelemesi-Metin-İndeks)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Grameri I -Fîil- Basit Çekim*. (2006). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kartalcık, Vedat. (2000). *Fâl-nâme Giriş-İnceleme-Metin-Söz Dizini-Tıpkıbasım*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Kavruk, Hasan; Çaldak, Süleyman ve Yoldaş, Kâzım. (2000). *El-Ferec Ba'de's-Şidde (Karşılaştırmalı Metin) I*. Malatya: Kubbealtı Yayıncılık.
- Kavruk, Hasan; Çaldak, Süleyman ve Yoldaş, Kâzım. (2004). *El-Ferec Ba'de's-Şidde (Karşılaştırmalı Metin) II*. Malatya: Özserhat Yayıncılık.
- Koç, Nurettin. (1996). *Yeni Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Korkmaz, Zeynep. (1973). *Şadru'd-dîn Şeyhoğlu Marzubân-nâme Tercümesi İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*. Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep. (1995_a). “Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine”. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt*, s. 85-90, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep. (1995_b). “Eski Anadolu Türkçesindeki -van / -ven, -vuz / -vüz Şahıs ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları”. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt*, s. 110-127, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köktekin, Kâzım. (1994). *Süle Fakih'in Yusuf ve Zelihası (İnceleme-Metin-Dizin) C. I*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Köktekin, Kâzım. (1999a). “Eski Anadolu Türkçesi İle Yazılmış Hatun Destanı ve Dili”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 12, Erzurum, s. 1-29.
- Köktekin, Kâzım. (1999b). “Ahmed-i Dâi'nin Câmasbnâme Tercümesi ve Dili”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 13, Erzurum, s. 27-48.

- Köktekin, Kâzım. (2001). “Kırşehirli İsa’nın Dâstân-ı İbrâhim’i ve Dili”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 16, Erzurum, s. 13-26.
- Köktekin, Kâzım. (2007). *Yûsuf-ı Meddâh Varka ve Gülşah*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köktekin, Kâzım. (2008). *Eski Anadolu Türkçesi*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Kuybu, Ebru. (2015). *Yûnus Emre Divanı’nun Bursa Nüshası*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Küçük, Murat. (2014). *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Satır Arası İlk Kur’an Tercümesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Küçük, Serhat. (2014a). *Kitâb-ı Güzide Akâidü’l-İslâm*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Külekcî, Numan. (2002). *Tursun Fakîh Gazavat-ı Resulullah*. İstanbul: Toket Yayınları.
- Kültürel, Zuhâl. (2009). *Hacı Mustafaoğlu Mecmaü’l-Envâr Tenkitli Metin - İnceleme*. İstanbul: Simurg Yayıncılık.
- Kültürel, Zuhâl ve Beyreli, Latif. (1999). *Şerîfi Şehnâme Çevirisi I, II, III, IV*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kültürel, Zuhâl ve Koç, Aylin. (2012). *Dürrü’l-Meknûn (Saklı İnciler) Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*. Konya: Palet Yayınları.
- Levend, Ağâh Sırrı. (1953). “Âşık Paşa’nın Bilinmeyen İki Mesnevisi Faqr-nâme ve Vaşf-ı Hal”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten-1953*, Ankara, s. 205-284.
- Mansuroğlu, Mecdut. (1947). *Anadolu Türkçesi (XIII. Asır) Dehhani ve Manzumeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Mezunları Cemiyeti Yayını.
- Mansuroğlu, Mecdut. (1956). *Ahmed Fakih Çarhname*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Mansuroğlu, Mecdut. (1958). *Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Mansuroğlu, Mecdut. (1998). “Eski Osmanlıca”. *Tarihî Türk Şiveleri*, (çev. Mehmet Akalın), s. 247-276, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Mazıoğlu, Hasibe. (1974). *Ahmed Fakih Kitâbu Evsâfi Mesâcidi’s-Şerîfe*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Merhan, Aziz. (2013). “Dâsîtan-ı Cümçüme: Anadolu’da Türk Diliyle Yazılmış İlk Cümçüme Sultan Destanı”. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008 -III-*, s. 3133-3146, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Merhan, Aziz. (2016). “14. Yüzyıl Şairi Said Emre ve Şiirleri”. *Türk Dilleri Araştırmaları*, C 26, S 1, İstanbul, s. 67-121.
- Mermer, Ahmet. (1997). *Karamanlı Aynî ve Divânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Okutan, M. Yahya; Koçer, Doğan ve Yıldız, Mecit. (2004). *15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf*. II. Cilt, İstanbul: Yerküre Kitaplığı.
- Olgun, İbrahim ve Parmaksızoğlu, İsmet. (2011). *Firdevsî-i Rumî Kutb-nâme*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Onay, Talât. (1946). *Dastan-ı Ahmet Harami*. İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.
- Ölker, Gökhan (2015). *Gülşen-i Hayat*, Konya: Palet Yayınları.

- Ölmez, Zuhâl. (2004). "EAT'de Geniş ve Geçmiş Zaman I. Tekil Kişi Çekimi Üzerine Gözlemler". *TUBA (Journal of Turkish Studies / Türklük Bilgisi Araştırmaları)*, Volume 28/I, s. 225-239.
- Önler, Zafer. (1990). *Celâlüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntehab-ı Şifâ I Giriş - Metin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özçelik, Sadettin. (1990). *Nidâyi Menâfi 'ü'n-Nâs (Dil Özellikleri - Metin - Söz Dizini) I. Cilt*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Özçelik, Sadettin. (2001). *Kitâbü'l-Mühimmât*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Özek, Fatih. (2015). *Kitâbu Fezâ'ili'l-Mekke ve'l-Medîne ve'l-Kudüs İnceleme - Metin - Dizin - Tıpkıbasım*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Özer, Osman. (1995). *Ahmedî Tervîhü'l-Ervâh I / A Giriş-İnceleme-Metin, I / B Metin*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- Özkan, Abdurrahman. (2009). *Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesîr Tercümesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkan, Mustafa. (1993). *Mahmûd bin Kâdî-i Manyâs Gülistan Tercümesi Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkan, Mustafa. (2000). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özmen, Mehmet. (2001). *Ahmed-i Dâ'î Divanı (Metin-Gramer-Tıpkı Basım) Cilt I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk, Necdet. (2001). *XV. Yüzyıl Tarihçilerinden Kemal Selâtin-nâme (1299-1490)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özyaşamış Şakar, Sezer. (2009). *Firdevsî-i Rûmî Terceme-i Câme-şûy-nâme*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Sakin, Orhan; Okutan, Yahya; Koçer, Doğan ve Yıldız, Mecit. (2003). *15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf*, I. Cilt, İstanbul: Yerküre Kitaplığı.
- Salan, Erkan. (2016). "Eski Anadolu Türkçesinde Aruz Vezni ve Uyağın Ek Kullanımına Etkisi". *bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S 77, s. 295-318.
- Salan, Erkan. (2017_a). "Eski Anadolu Türkçesinde Aruz Vezni ve Uyağın Zarf-fiil Eklerine Etkisi". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S 26, s. 90-113.
- Salan, Erkan. (2017_b). "{-IcAk} Zarf-fiil Eki ve Varyantları Üzerine". *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 21, s. 45-73.
- Salan, Erkan. (2017_c). "Eski Anadolu Türkçesinde {+rA} Yönelme Durumu Eki". *Dil Araştırmaları*, S 21, s. 129-141.
- Salan, Erkan. (2018). *Eski Anadolu Türkçesinde Sınırlandırma Yapıları*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Sarı, Mustafa. (2016). *Erzurumlu Darir Yüz Hadis Yüz Hikâye Türk Dilinde Art Zamanlı Değişmeler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sarıkaya, Bekir. (2010). *Rükneddin Ahmed'in Acâibü'l-Mahlûkat Tercümesi (Giriş - Metin - Sözlük)*. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

- Sevinçli, Veysi. (2007). *Hatiboğlu Letâiyfnâme (İnceleme - Metin - Sözlük - Tıpkıbasım)*. İstanbul: Töre Yayın Grubu.
- Solmaz, Ali Osman. (2007). *Tutmacı'nın Gül ü Hüsvrev Adlı Eseri (İnceleme-Metin-Dizin)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Şahin, Hatice. (1989). *Tursun Fakih Gazavat-name (Dil Özellikleri-Metin-Sözlük)*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Şahin, Hatice. (1993). *Hatiboğlu Ferah-nâme (Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizini)*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Şahin, Hatice. (2003). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Şener, Mümin. (2010). *Muhammed Hanefî Cengi: Metin-Muhteva-Tahlil*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Şenödeyici, Özer ve Koşık, Halil Sercan. (2015). *Fezâyî Divanı (15. Yüzyıl)*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Tabaklar, Özcan. (2003). "Anadolu Sahasında Yazılmış Bir Sûre Tefsiri". *İlmî Araştırmalar*, S 16, İstanbul, s. 97-116.
- Tarama Sözlüğü VII Ekler*. (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tarlan, Ali Nihat. (2005). *Ahmet Paşa Divanı*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Taş, Bünyamin. (2018). *Antakyalı Kâsım Şeybânî ve Nasihatnâme'si*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Taş, İbrahim. (2008). *Yusuf ve Zeliha*. Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, İstanbul: yy.
- Taş, İbrahim. (2015). *Kıyamet Alametleri (Eski Anadolu Türkçesi)*. İstanbul: Ofis 2005 Yayınevi.
- Tatçı, Mustafa. (2005a). *Yûnus Emre Külliyyâtı II Yûnus Emre Divânı Tenkitli Metin*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Tatçı, Mustafa. (2005b). *Yûnus Emre Külliyyâtı III Risâletü'n-Nushiyye Tenkitli Metin*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Tavukçu, Orhan Kemal. (2008). *Halilî and His Fûrkat-nâme Introduction - Analysis - Critical text - Facsimile*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Tekin, Arslan. (1998). *Şirvanlı Mahmûd Tarih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (4. Cilt, 1. Kısım) Dil Özellikleri-Metin-Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, Şinasi. (1974). "1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde 'Olğa-bolğa' Sorunu". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1973-1974*, Ankara, s. 59-157.
- Tekin Alpaz, Gönül. (1992). *Ahmed-i Dâ ĩ Çengnâme Critical Edition and Textual Analysis*. Boston: Harvard University The Departman of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Tepeli, Yusuf. (2002). *Derviş Muhammed Yeminî Fazilet-nâme I (Giriş-İnceleme-Metin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Timurtaş, Faruk K.. (1963). *Şeyhî'nin Husrev ü Şirin'i*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

- Timurtaş, Faruk K.. (1971). *Şeyhî'nin Harnâme'si*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Timurtaş, Faruk K.. (1994). *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Topaloğlu, Ahmet. (1976). *Muhammed bin Hamza XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış «Satırası» Kur'an Tercümesi I (Giriş ve Metin)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Toprak, Funda. (2005). *Harezm Türkçesinde Fiil*. Ankara: yy.
- Toska, Zehra. (1989). *Türk Edebiyatında Kelile ve Dimne Çevirileri ve Kul Mesûd Çevirisi II (Edisyon Kritik)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Tören, Hatice. (2005). "Sadreddin'in Dâsitân-ı Geyik Adlı Mesnevisi". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C 33, S 33, İstanbul, s. 239-282.
- Tören, Hatice. (2007). *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri I Metin-İnceleme-Tıpkıbasım*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Tulum, Mertol. (1977). *Tursun Bey Târih-i Ebü'l-Feth*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Tulum, Mertol. (2000). *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul Menâkıbu'l-Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme*. İstanbul: Deniz Kitabevi.
- Tulum, Mertol. (2001). *Tazarru'nâme*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Turan, Zikri. (1992). *Hâcî Paşa (Celâleddin Hızır) Teshîl I. Cilt Dil Özellikleri-Metin*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Türk, Vahit. (2009). *Hatiboğlu Bahrû'l-Hakâyık*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk, Vahit; Doğan, Şaban ve Şerifoğlu, Yasin. (2013). *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Unat, Faik Reşit ve Köymen, Mehmed A.. (2014). *Mehmed Neşri Kitâb-ı Cihan-nümâ Neşri Tarihi I-II*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Usluer, Fatih. (2014). *Âmiloğlu Arş-nâme Tercümesi*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayını.
- Uygur, Ceyhun Vedat. (2007). *Kıvâmî Fetihnâme*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uysal, İdris Nebi. (2014). *Yunus Emre Divanı (Karaman Nüshası)*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Uzel, İlter. (1992). *Şerefeddin Sabuncuoğlu Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Üstüner, Ahat. (2003). *Türkçede Pekiştirme*. Elazığ, Fırat Üniversitesi Yayınları.
- Üstünova, Kerime. (2003). *Kutbe'd-dîn İznikî Mukaddime Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Vural, Hanifi. (2017). *Fahreddin Irakî Lemaât*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Yavuz, Kemâl. (1991). *Şeyhoğlu Kenzû'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Yavuz, Kemal. (2000). *Âşık Paşa Garib-nâme I/1, I/2, II/1, II/2*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yavuz, Kemal. (2007a). *Gülşehri'nin Mantuku't-Tayr'ı (Gülşen-nâme) -Metin ve Günümüz Türkçesine Aktarma- I-II*. Ankara: Kırşehir Valiliği Yayını.
- Yavuz, Kemal. (2007b). *Mu'înî'nin Mesnevî-i Murâdiyye'si Mesnevi Tercüme ve Şerhi II. Cilt (Metin)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

- Yavuz, Kemal ve Saraç, M. A. Yekta. (2014). *Âşık Paşazâde Osmanoğullarının Tarihi Tevârih-i Âl-i Osmân*. İstanbul: Gökkuşbu Yayınları.
- Yavuz, Orhan. (2002). *Kansu Gavri'nin Türkçe Divânı (Metin-İnceleme-Tıpkıbasım)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Yavuz, Orhan. (2006). *Anadolu Türkçesiyle Yapılan En Eski Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri [İnceleme-Gramer-Metin]*. Konya: Tablet Kitabevi.
- Yavuz, Orhan ve Gülmez, Mevlüt. (2015). *Manzum İlk Ashâb-ı Kehf Kıssası (İnceleme - Metin - Dizin - Tıpkıbasım)*. Konya: Palet Yayınları.
- Yavuz, Serdar. (2013). *Cerrâh-nâme İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Yavuzarslan, Paşa. (2002). *Mūsâ bin Hâcî Hüseyin el-İznikî Münebbihü'r-Rākîdin (Uyurları Uyandırucu) Giriş - İnceleme - Tenkitli Metin I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yaylagül, Özen. (2010). *Ebvâb-ı Şifâ Metin Dilbilimsel Bir İnceleme*. Ankara: KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı Yayını.
- Yelten, Muhammet. (1993). *Şirvanlı Mahmud Kemâliyye (Giriş-İnceleme-Cümle Bilgisi-Metin-Sözlük)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Yelten, Muhammet. (1998). *Şirvanlı Mahmud Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yelten, Muhammet. (2009). *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını.
- Yıldız, Ayşe. (2013). *Çâkerî Yûsuf u Züleyhâ*. Ankara: Hitabevi Yayınları.
- Yıldız, Osman. (2008). *Şeyyâd Hamza Yûsuf u Zelîhâ (Destân-ı Yûsuf) Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yılmaz, Çağlayan. (2011). *Ahmedî (Akkoyunlu) Esrâr-nâme Tercümesi (İnceleme - Metin - Dizin)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Yılmaz, Emine; Demir, Nurettin ve Küçük, Murat. (2013). *Kıssa-ı Enbiya*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yunus Emre Divânı*. (Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü, No: 3889 Tıpkıbasım, 1991). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yüksel, Hasan; Delice, H. İbrahim ve Aksoyak, İ. Hakkı. (1996). *Eski Anadolu Türkçesine İlişkin Bir Metin İslâmî'nin Mesnevisi*. Sivas: Dilek Matbaacılık.
- Yüksel, Sedit. (1965). *Mehmed İşk-nâme (İnceleme - Metin)*. Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.
- Zal, Ünal. (2015). *Kırk Vezir Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Dizin)*. Sweden: Gün Förlag.

